

Metatietoryhmä

Yleisten kirjastojen neuvosto (YKN)
perusti metatietoryhmän syksyllä
2020

Tehtävät ja jäsenet

Työryhmän tehtäviksi määriteltiin

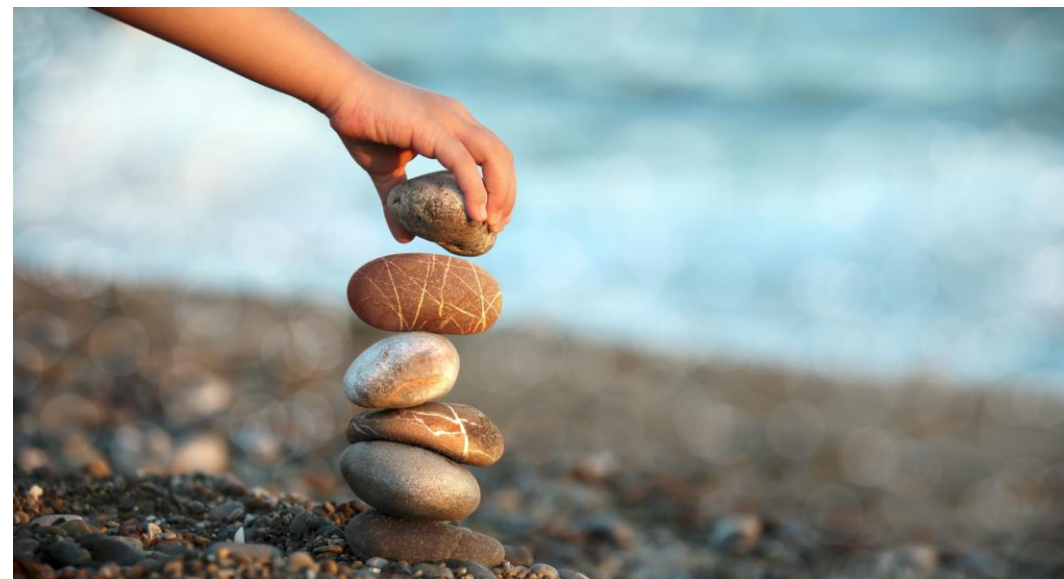
- Laatia kirjastoille kysely, jolla selvitetään
  - kuinka paljon kuvailuun käytetään työaikaa kirjastoissa nyt
  - Melindan rooli yleisten kirjastojen kuvailutyössä
- Hahmotella kuvailun ekosysteemin kokonaiskuvaa yleisten kirjastojen näkökulmasta: mitkä ovat eri toimijoiden roolit ja miten metatieto liikkuu elinkaarensa eri vaiheissa
- Laatia yleisten kirjastojen tiekarttaa kohti [Kansalliskirjaston metatietovisiota](#)
- Hoitaa tarpeen mukaan asiantuntijatehtäviä suhteessa tiedonhallinnan kokonaisuuteen kirjastoalalla, Kansalliskirjastossa tehtävään kehitystyöhön erityisesti Melindan osalta
- www.kirjastot.fi/metatietoryhma

Ehdokasasettelun pohjalta jäseniksi nimitettiin

- Antti Heikkinen, Oulun kaupunginkirjasto
- Maarit Helén, Tampereen kaupunginkirjasto
- Kaisa Hypén, pj, Turun kaupunginkirjasto
- Katriina Jylhä, Vaasa kaupunginkirjasto
- Sanna Kuosa, Lahden kaupunginkirjasto
- Marjut Puominen, Helsingin kaupunginkirjasto
- Lissu Rossi, Kuopion kaupunginkirjasto
- Sirpa Tuomisto, Kokkolan kaupunginkirjasto
- Leena Vainikainen, Porin kaupunginkirjasto
- Matti Sarmela, Yleisten kirjastojen valtakunnallinen kehittämistehtävä

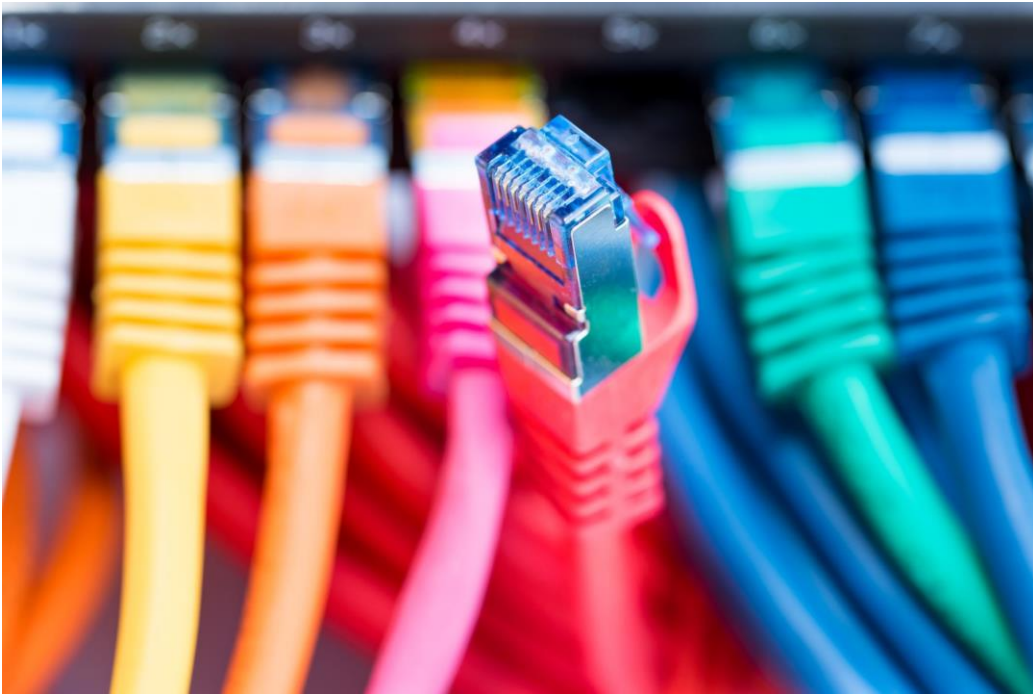
Kuvailuun ja metatietoon liittyvät aiemmat selvitykset ja raportit

- On koottu [Kirjastot.fi-sivustolle](https://kirjastot.fi):
  - Yhteisluettelotyöryhmän raportti 2010
  - Keskus kirjaston metatietoselvitysprojekti 2015
  - Yleisten kirjastojen neuvoston kuvailutyöryhmän lausunto 2016
  - Tietovirtamallit ja skenaariot yhdessä Kansalliskirjaston kanssa
  - Metatiedon ekosysteemi -aloite 2019
  - Kansalliskirjaston metatietovisio 2020

Tietokannoista

- Kirjastot ja kimpat tehneet itsenäisesti päätökset kuvailutyön organisoinnista, valtakunnallista koordinaatiota ei ole ollut myöskään Melindan suhteen
- Kirjastoilla käytössään neljä kirjastojärjestelmää (Aurora, Koha, Mikromarc, Sierra)

	Tietokannat	Kirjastot
Kimppojen yhteiset tietokannat	26	279
Yksittäiset tietokannat	12	12
Yhteensä	38	291
Joista Melindassa	17 kpl / 45 %	208 kpl / 72 %

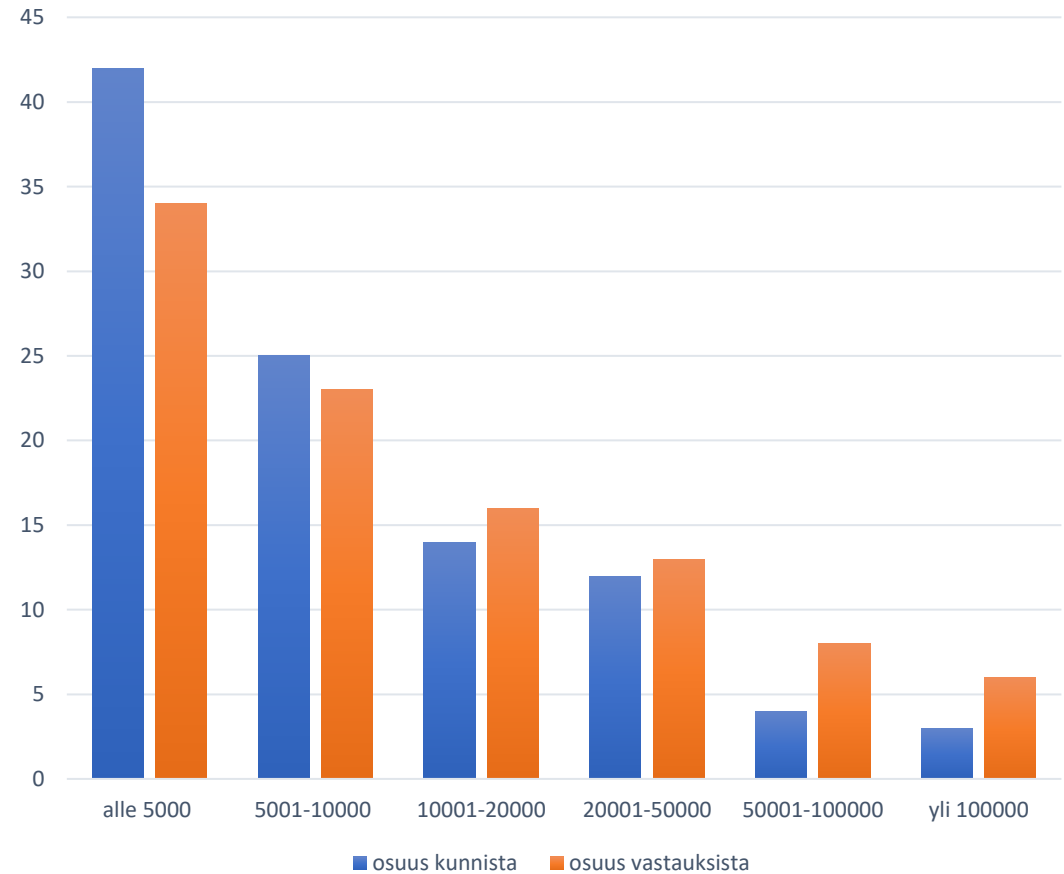

Kyselyn
tuloksia

Kirjastojen taustatietoja

- Kysely avoinna 18.1.-17.2.2021
- 146 vastausta, 50,2 %
- Mitä suurempi kirjasto, sitä todennäköisemmin vastattiin – vastauksia monipuolisesti erikokoisista kirjastoista
- Kaikki neljä kirjastojärjestelmää hyvin edustettuina
- Alueellinen kattavuus hyvä: yhtä lukuun ottamatta kaikista 27 kimpasta saatiin vastauksia
- 13 kirjastoa ei kuulu kimppaan, niistä neljä vastasi kyselyyn

Henkilökunta
ja hankinnat

Henkilökuntaa	Vastanneista kirjastoista, kpl	%
1	8	5,5 %
2-50	124	84,9 %
51-150	10	6,8 %
151-	4	2,7 %
yhteensä	146	100 %

Hankitut nimekkeet / vuosi	Vastanneista kirjastoista, kpl	%
alle 1000	16	11 %
1001-10000	109	74,7 %
10001-20000	15	10,3 %
yli 20001	6	4,1 %
yhteensä	146	100 %

Arvioita kuvailuun käytettävästä työajasta

- Laskennallinen arvio: kuvailuun käytetään yleisissä kirjastoissa noin 128 htv, lähes 3,5 % kaikista henkilötyövuosista (3 810 htv vuonna 2020)
- Vastanneissa kirjastoissa 424 työntekijää (noin 11 %) osallistuu kuvailuun, todellinen määrä kaikkien kirjastojen osalta on suurempi → suurella osalla kuvailu muodostaa vain pienen osan työtehtävistä?

Vuoden 2010 arvio: noin 199 htv / vastanneet 129 kirjastoa → kuvailuun käytetyn työajan määrä vähentynyt?

Primaari / poiminta

- 61 % vastanneista kirjastoista (58 / 95) ilmoitti, että poimintaan kuluu vähintään 90 % kuvailuun käytettävästä työajasta
- Yhdeksän suurinta kirjastoa: poimintaan käytetään noin 70 % kuvailuun käytettävästä työajasta
- Tässä ei ole olennaisia muutoksia vuoden 2010 kyselyyn verrattuna

Tietueiden muokkaus, primaarikuvailtavat aineistot

Primaarikuvailtava aineisto	Mainintoja (kpl)
Paikallisesti tuotettu aineisto / kotiseutuaineisto (kirjallisuus, musiikki, lehdet, paikalliset omakustanteet jne.)	73
Vieraskielinen aineisto (kirjallisuus, lahjoitukset jne.)	45
Elokuvat	26
Musiikkiaineisto	25
Esineet (esim. liikuntavälineet, soittimet, kausikortit)	24
Lautapelit	19
Omakustanteet (muut kuin paikalliset)	14
Celia-äänikirjat	12
E-aineisto (e-kirjat, e-äänikirjat)	8
Konsolipelit	7
Muut: Kirjat / romaanit 6, lehdet 5, lahjoitukset 5, muut yksittäiset 1-3 mainintaa	alle 7

Muokattavat asiat	Mainintoja (kpl)
Asiasanoitus (lisäys, poistaminen)	37
Luokitus (YKL, kirjaston oma luokka, lisäluokka)	28
Kiinteämittaiset kentät (esim. kohderyhmä)	13
Kuvailukieli	7
Virheiden korjaaminen (esim. kirjoitusvirheet)	7
Tarpeettomien kenttien poistaminen	6
RDA:ksi muuttaminen (040, 336, 337, 338 jne.)	6
Huomautuskentät	5
Osakohteet	5
856-linkkikenttä (esim. kansikuva, kuvaus)	5
Muut yksittäiset	1-4

Melindaan liittyvät kokemukset

- Melindaan oltiin pääsääntöisesti tyytyväisiä, mutta työprosesseissa nähtiin kehitettävää
  - *"Tilanne on tällä hetkellä sekava; kuvailijan pitää tarkistaa, kopioida ja siirtää tietoja monesta paikasta (Kirjastopalvelu ja Melinda), mikä lisää turhaa työmäärää. Myös yleisten kirjastojen, Kirjastopalvelun ja Kansalliskirjaston/Melindan työnjaossa ja roolituksessa olisi mietittävä."*
- Melindayhteistyö on sekä vähentänyt että lisännyt työtä:
  - Melindasta siirrettävät valmiit tietueet vähentävät primaarikuvailun tarvetta – tietueiden siirtely järjestelmien välillä lisää työtä, tietueet vaativat muokkaamista
  - Melindan ylläpitoon ja laadun parantamiseen liittyvät tehtävät (kuten tuplatietueiden poisto) tuottavat lisätyötä. Se nähdään myös yhteisen metatietovarannon ja työkalun kehittämisenä kaikkien hyödyksi
- Melinda-yhteistyön nähdään vahvistavan kuvailijoiden yhteisöllisyyttä, ja Kansalliskirjaston rooli ohjeistajana, kouluttajana ja kuvailutyön linjaajana saa kiitosta.

Uutta
asennetta?

Jonkinlainen valtakunnallisempi kuvailun keskittämien voisi olla aiheellista. Tällöin kaikki kustannus- ja tekijyysaiheet olisi tasa-arvoisemmin ratkaistavissa.

Kuvailua keskitettäessä pitää muistaa, että asiantuntijuutta on ympäri valtakuntaa.

Kuvailu on asiantuntijatyötä, joka kannattaa ehdottomasti keskittää

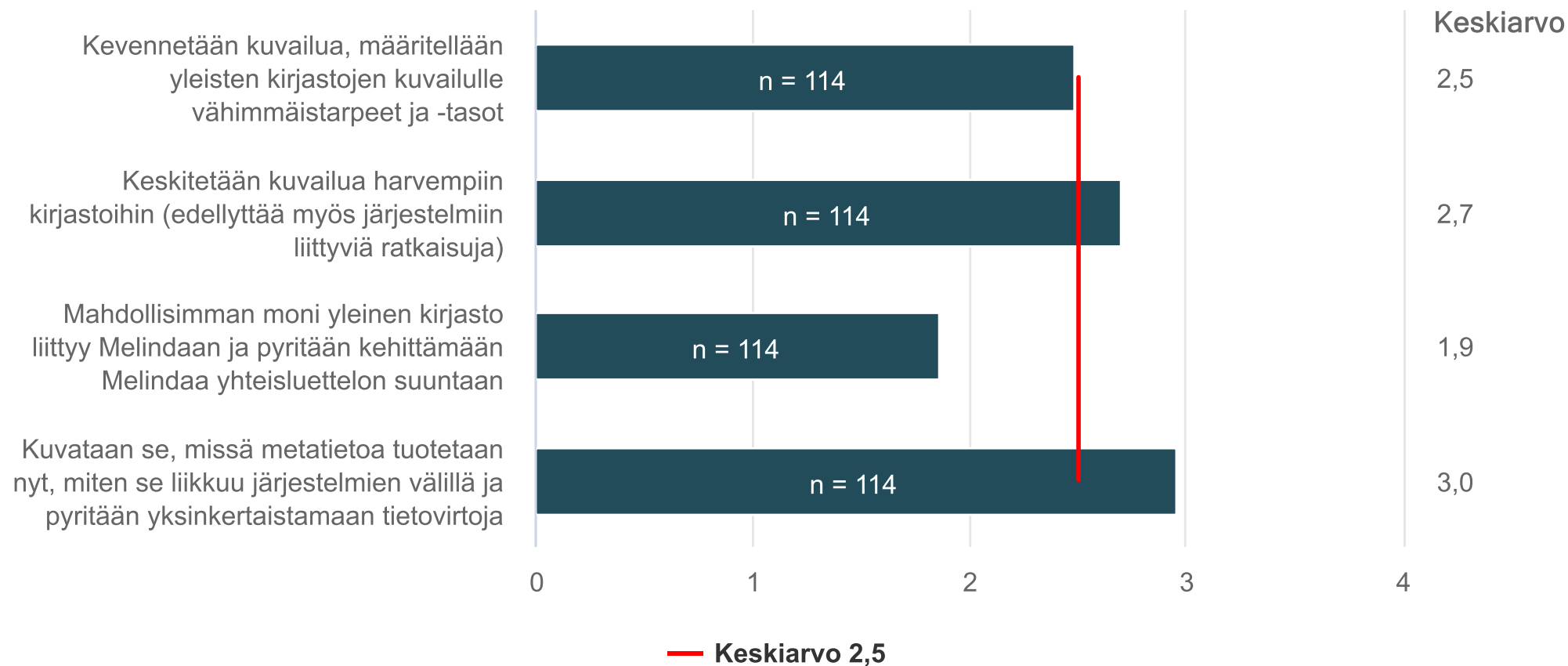
Suomen kokoisessa maassa olisi toivottavaa, että kaikilla yleisillä kirjastoilla olisi käytössään samanlaiset kuvailutiedot aineistolle. Selkeys, yhtenäisyys ja yhteistyö olisivat toiveina kuvailutyön jatkossa

Enemmän tekoälyä metadatan käsittelyyn

Melindan kehittyminen aidommaksi yhteisluetteloksi, vaatii kylläkin koko kuvailuinfran muutosta.

jo tehdyn kuvailutyön hyödyntäminen ja päällekkäisen työn välttäminen, vähemmän tietueiden muokkausta, tasalaatuisuus

Kuvailun organisointi jatkossa – Melinda paras ratkaisu?

Vaihtoehdot tuli asettaa tärkeysjärjestykseen, 1 = tärkein, 4 = vähemmän tärkein. Vastaajien määrä 114.

Muutoksen
suunta?

Kokoelma edelleen kirjastotoiminnan ytimessä

- Kokoelmien käyttö ja hallinta edellyttävät laadukasta metatietoa ja aktiivista tietokantahuoltoa
- Epästandardit tietokannat ja metatieto lisäävät työtä ja kertautuvia kustannuksia
- Muutokset kuvailun infrastruktuurissa vaativat osaamisen kehittämistä ja järjestelmien päivittämistä

Miten varaudutaan muutokseen - tavoitteet ja tahtotila?

- **Päällekkäisen työn karsiminen, kuvailun laadun varmistaminen**
- **Tarvitaan rakenteellisia muutoksia – YKN 22.4.2021**
  - Kuvailutyötä vain erikoistuneissa yksiköissä – työn organisointi ja kustannusten jako
  - Melinda-yhteistyön kehittäminen: tällaisenaan Melinda ei ratkaise kuvailun perusongelmia (tietueiden siirtely ja muokkaus, päällekkäinen työ)
  - Metatietovirtojen määrittely ja toimijoiden roolien selkiyttäminen
  - Tietokantojen integrointi isommiksi kokonaisuuksiksi

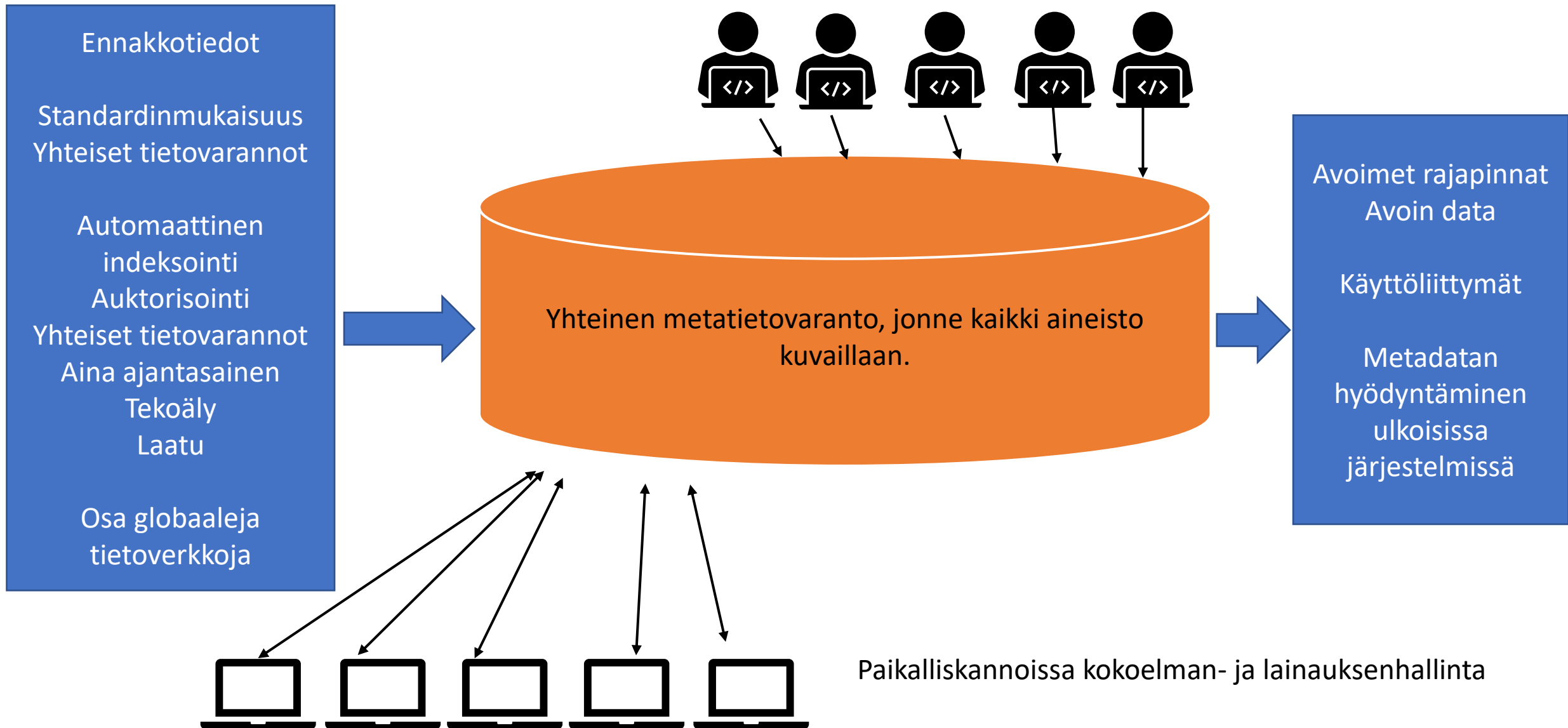

Kansallinen yhteistyö ja tavoitteenmäärittely

- Yhteistyö Kansalliskirjaston, kirjastoverkon muiden toimijoiden sekä laajemmin kirjalan kanssa
- Yleisten kirjastojen tavoitteet kansallisen kehittämislinjausten mukaisia – linjauksissa yleisten kirjastojen näkökulma mukaan

Hajautettu, verkostomainen kuvailuyhteistyö, kirja-alan ekosysteemin toimijat

ONIX

Kirjastojärjestelmätoimittajat

Muut kirjastosektorit

KIRJASTO-
PALVELU

KIRJASTO
BIBLIOTEK

■

Kiitos!

Kysymyksiä, kommentteja?

kaisa.hypen@turku.fi

